

مقالات

مبلغ بیمه‌نامه کمتر از ارزش واقعی موضوع بیمه باشد، بیمه‌گر خسارت احتمالی را به صورت کامل جبران نخواهد کرد. به همان نسبت که مبلغ بیمه ناکافی است خسارت نیز کمتر پرداخت می‌شود به عبارت دیگر در یک دوره تورمی مبالغ بیمه در تمام بیمه‌نامه‌های صادره کمتر از ارزش اموال بیمه شده در زمان خسارت است و لذا قاعدتاً هیچ یک از خسارتهای وارده به طور کامل قابل جبران نیست.

این مشکل در هر کشوری که تورم مستمر و شدید وجود دارد، موجب نارضایتی بیمه‌گذاران و ایجاد اختلال در روابط بین آنها و بیمه‌گران می‌شود. اما بیمه‌گران که نگران نارضایتی مشتریان خود هستند، راه‌حلهایی برای مقابله با این واقعیت مشکل‌آفرین اندیشیده‌اند و ما در این مقاله قصد داریم برای هر نوع بیمه راه حل مناسبی که آثار نامطلوب تورم را در رابطه بین بیمه‌گر و بیمه‌گذار حذف می‌کند، معرفی کنیم تا بیمه‌گذاران با

تورم یک واقعیت ملموس در اقتصاد نیمه دوم قرن بیستم است. پیش از آن، تورم به صورتی خفیف و یا نامحسوس در همه کشورهای دیده می‌شد. اما مقایسه قیمت‌ها در دو سال متوالی معمولاً وجود چشمگیری از تورم را اثبات نمی‌کرد. در شرایط اقتصادی دنیای امروز، در بسیاری از کشورها با مقایسه قیمت‌ها در دو ماه متوالی می‌توان به وجود تورم، آن هم به صورت کاملاً مشهود پی برد.

در کشور ما نیز تورم، البته نه به صورت حاد، ولی در هر صورت به عنوان یک واقعیت وجود دارد. لذا در هر نوع فعالیت اقتصادی و تجاری بایستی مورد توجه قرار گیرد و در محاسبات اقتصادی پیش‌بینی شود.

در فعالیتهای بیمه‌ای، تورم به عنوان یک عامل مزاحم خودنمایی می‌کند. به موجب یکی از ضوابط بیمه‌ای که به "قاعده نسبی سرمایه" معروف شده است، هر گاه

پوشش بیمه‌ای کامل در دوران تورم

نوشته: دکتر غلامحسین جباری

استفاده از آنها بتوانند از پوششهای بیمه‌ای در هر نوع شرایط اقتصادی بهره‌مند شوند. راه‌های مورد نظر با توجه به انواع مختلف بیمه متفاوت هستند. به خصوص در بیمه‌های عمر انفرادی راه‌های قابل بحث و پیشنهاد، به لحاظ وضعیت خاص این بیمه‌ها، با راه‌های دیگری که برای بیمه‌های اموال پیشنهاد می‌کنیم، اختلاف کلی دارد. به همین لحاظ در این مقاله از بحث در مورد بیمه‌های عمر انفرادی که خود بحث مستقل و مقاله‌ای جداگانه را طلب می‌کند، صرف‌نظر می‌نماییم. همچنین بیمه‌های مهندسی را که آن هم وضعیت خاصی دارد در اینجا مطرح نمی‌کنیم. اما در هر صورت کوشش می‌کنیم برای هر یک از انواع بیمه متداول و مورد نیاز جامعه راه مناسب ارائه کنیم.

تورم در بیمه اتومبیل

در بیمه مسؤلیت دارندگان اتومبیل اگر مبلغ معین شده برای مسؤلیت بیمه‌گر در حد مناسبی باشد افزایش قیمت قطعات اتومبیل مشکلی در جبران خسارات احتمالی‌وارده به اشخاص ثالث که بیمه‌گذار مسؤل آن است به وجود نمی‌آورد. البته اگر مبلغ بیمه مسؤلیت در سطح پایینی مثلاً ۲ یا ۳ میلیون ریال باشد ممکن است در یک حادثه رانندگی با شدت متوسط خسارت وارده به طرف زیان‌دیده بیش از ارقام فوق باشد، در این صورت مازاد آن بایستی توسط خود بیمه‌گذار پرداخت گردد. بنابراین توصیه می‌شود حد تعهد بیمه‌گر در بیمه‌های مسؤلیت حداقل ۱۰ میلیون ریال باشد.

در خصوص پوشش بیمه دیه، خوشبختانه این مسأله توسط قوه قضائیه به نحو مطلوبی حل شده است. حد دیه توسط مراجع این قوه معین می‌شود و شرکتهای بیمه نیز بر همان اساس به

صدور بیمه‌نامه و پرداخت خسارت اقدام می‌کنند.

در خصوص بیمه بدنه اتومبیل مسأله بسیار حادتر است. ترقی قیمت اتومبیل و قطعات آن موجب می‌شود که بیمه‌گر به لحاظ کمبود مبلغ بیمه به قاعده نسبی استناد کند. خوشبختانه برای حل این مسأله نیز ابتکار جالبی ارائه شده است. بیمه‌گر با دریافت اندکی حق بیمه اضافی (پنج درصد) تعهد می‌کند که افزایش قیمت‌ها را تا ۲۵ درصد نادیده بگیرد. به نظر نمی‌رسد، جز در شرایط استثنایی، افزایش قیمت وسایل نقلیه بیش از ۲۵ درصد باشد ولی اگر افزایش قیمت از این حد بالاتر رفت می‌توان با صدور

الحاقیه در طول مدت بیمه، مبلغ بیمه را به میزان لازم تعدیل و اصلاح کرد.

تورم در بیمه آتش سوزی

در بیمه آتش سوزی تورم وضعیت دشوارتری دارد. اغلب قطعات و ماشین‌آلات صنعتی بایستی از خارج کشور وارد شوند. تغییرات نرخ تسعیر ارز خارجی در قیمت این قطعات تأثیر مستقیم دارد و در ده یا پانزده سال گذشته شاهد افزایش گاه حیرت‌انگیز در نرخ ارز بوده‌ایم. غالباً میزان تورم متناسب با افزایش نرخ ارز است اما در سالهای اخیر خلاف این موضوع هم دیده شده است. بنابراین در این رشته از بیمه با دو عامل

متغیر و مستقل از یکدیگر مواجه هستیم : یکی تورم داخلی است که در قیمت مواد اولیه و قطعات ساخته شده در داخل کشور و مصالح ساختمانی و دستمزد مؤثر می‌باشد و دیگری تورم خارجی و افزایش نرخ ارز است که بر قیمت قطعات و مواد اولیه وارداتی تأثیر دارد.

این مشکل خاص کشور ما نیست و در بسیاری از کشورها مثل ترکیه وضعیت دشوارتری وجود دارد. کشورهای غربی نیز در مقاطعی از تاریخ خود به خصوص در سالهای بعد از جنگ جهانی با این مشکل مواجه بوده‌اند. راه‌حلهایی که برای مقابله با این وضعیت پیشنهاد شده است، غالباً به صورت کامل و مطلوب موفق نبوده‌اند. یکی از روشهای رایج، صدور بیمه‌نامه با سرمایه و حق بیمه متغیر بر اساس شاخص قیمت‌ها می‌باشد. با این توضیح که مبلغ بیمه و اقساط آتی حق بیمه به تناسب میزان تورم خود به خود افزایش می‌یابد. این راه حل اگر

چه از حیث تئوری جالب و منطقی به نظر می‌رسد ولی در عمل با اشکالات زیادی مواجه است. به خصوص در بیمه نامه‌های دراز مدت، مشکل وضعیت پیچیده‌تری به خود می‌گیرد.

در ایران مدت بیمه‌نامه‌ها معمولاً یک سال است و لذا حل مشکل ساده‌تر به نظر می‌رسد. صدور بیمه‌نامه بر حسب شاخص در کشور ما طرفدار ندارد، شاید به این لحاظ که شاخص متناسب با نوع اموال بیمه شده وجود ندارد و یا به موقع منتشر نمی‌شود. راه حل مناسب که در بعضی بیمه‌نامه‌ها مورد توجه قرار گرفته است، صدور بیمه نامه بر اساس ارزش توافقی است، بدین ترتیب که مبلغی بر اساس تشخیص یک کارشناس صلاحیت‌دار و یا با تبادل نظر بین بیمه‌گر و بیمه‌گذار به عنوان ارزش توافقی موضوع بیمه معین می‌شود و بیمه‌گر به خصوص در صورتی که کل حق بیمه سالانه را در ابتدا دریافت کرده باشد به عدم

اجرای قاعده نسبی در صورت افزایش قیمت در طول یک سال مدت بیمه رضایت می‌دهد. گرچه در حال حاضر تعداد بیمه‌نامه‌هایی که با این شرط صادر می‌شود بسیار کم است اما به نظر می‌رسد در آینده از این نوع بیمه‌نامه بیشتر استفاده شود زیرا بیمه‌گران نیز به دنبال وسیله و توجیهی هستند که بتوانند خسارتهای وارده به بیمه‌گذاران را به طور کامل جبران نمایند. از گذشته برای بیمه اموال خاص از جمله تابلوها و اشیاء نادر و قیمتی از همین روش استفاده می‌شود.

در مورد بیمه موجودی مواد اولیه و یا ساخته شده، با استفاده از سیستم بیمه اظهارنامه‌ای مشکل تورم نیز حل می‌شود. در این روش بیمه‌گذار موظف است در پایان هر ماه ارزش موجودیها را اعلام نماید و بیمه‌گذار نیز معمولاً با توجه به قیمت روز کالاها اعلام ارزش می‌کند، بنابراین در تمام مدت بیمه، مبلغ بیمه برابر با ارزش روز آن است.

تورم در بیمه های کشتی و هواپیما

حقیقت این است که "بیمه به ارزش توافقی" در بیمه های کشتی متداول شد. علت امر آن است که قیمت کشتیها، تحت تأثیر رونق و یا رکود بازرگانی بین المللی دچار نوسانهای شدید می شود. چه بسا در دوران رونق بازرگانی و تقاضای زیاد برای حمل و نقل کالا کشتیها به چند برابر قیمت تمام شده به فروش برسند و برعکس در دوران رکود، کشتیهای متعلق به مالکین ضعیف به نصف قیمت واقعی برای فروش عرضه بشوند. به همین جهت "بیمه به ارزش توافقی" در بیمه کشتی متداول گردید و در بیمه هواپیما هم به تدریج از همین روش استفاده شد.

تورم در بیمه باربری

در مورد بیمه حمل کالا اگر بخواهیم مبلغ بیمه را به ریال تعیین کنیم، با توجه به اینکه در فاصله بین صدور بیمه نامه و گشایش اعتبار اسنادی و رسیدن کالا از طریق دریا و ترخیص آن از گمرک مدت

زمان طولانی وجود دارد و ارزش کالا، هم تحت تأثیر تورم و هم به لحاظ تغییر نرخ برابری ارز افزایش می یابد، احتمال اینکه مبلغ بیمه در زمان رسیدگی به خسارت کافی نباشد، زیاد است. لذا بیمه گذار خسارتی را دریافت خواهد کرد که کمتر از ارزش کالای خسارت دیده است. گرچه معمولاً مبلغ بیمه را ۱۰ یا ۲۰ درصد علاوه بر قیمت فاکتور خرید بیمه می کنند با این حال ممکن است نوسان قیمتها خیلی بیش از درصدهای فوق باشد. راه حل بسیار ساده و عملی این است که بیمه نامه به ارز صادر شود و بیمه گذار حق بیمه را به ارز بپردازد. در صورت وقوع خسارت نیز بیمه گر خسارت را به ارز و یا به ریال اما معادل نرخ روز ارز پرداخت خواهد کرد.

تورم در بیمه های عمر و حوادث گروهی

در این نوع از بیمه اگر مبلغ بیمه برای هر بیمه شده رقم ثابتی باشد، بیمه گر در صورتی که حادثه ای پیش آید عیناً همان رقم را پرداخت خواهد کرد که البته در یک دوره تورمی قدرت خرید کمتری نسبت به زمان صدور بیمه نامه دارد. ولی بسیاری

از مؤسسات اعم از دولتی و یا خصوصی، سرمایه بیمه را به جای رقم ثابت، مضرری از حقوق ماهانه بیمه شدگان تعیین می کنند مثلاً ۶۰ و یا ۱۰۰ برابر آخرین حقوق. حق بیمه هر بیمه شده نیز درصدی از حقوق ماهانه خواهد بود با این فرض که به موازات تورم، و یا با مدت کوتاهی تأخیر، حقوقها نیز تعدیل می شود. بنابراین مبلغ بیمه نیز به تدریج افزایش می یابد و وجهی که بیمه گر می پردازد از نظر بیمه گذار و بیمه شده، همان قدرت خریدی را دارد که از ابتدا مورد انتظار بوده است. در بیمه های عمر انفرادی وضع به صورت دیگری است و نیازمند بحث بیشتر و جستجوی راه حل های متفاوت می باشد که امید است همین مطلب موضوع مقاله ای دیگر باشد.

تورم در بیمه های درمان

در بیمه های درمان گاهی بیمه گر برای هر نوع خدمات پزشکی نرخ خاصی معین می کند و بیش از آن را نمی پردازد. اگر قرارداد بیمه به این صورت باشد، بیمه شده ناگزیر است در صورت افزایش بهای خدمات پزشکی از جمله دستمزد جراح و هزینه های بیمارستانی مازاد آن را خود بپردازد.

ولی می توان با پرداخت حق بیمه بیشتر، قرارداد بیمه را به صورتی تنظیم کرد که بیمه گر متعهد به پرداخت کلیه هزینه های انجام شده، بدون توجه به تعرفه خاصی باشد. بدیهی است در هر صورت درصدی از هزینه ها به خصوص برای درمان سرپایی به عهده بیمه شده است. به عبارت دیگر در بیمه درمان فرانشیزی وجود دارد که به عهده بیمه شده است و این موضوع توجیه منطقی دارد که بحث در این مورد به فرصتهای آینده موکول می شود.

